

OBSAH

1–2/2012

HISTORIE

Na křižovatce mezi Moskvou a Pekingem aneb počátek albánsko-sovětské roztržky

Přemysl Vinš

Tisíce květin, radostně mávající špalíry lidí v centrech albánských měst, vřelá objetí a ujišťování o věčné lásce albánského lidu k Sovětskému svazu – tak zobrazuje albánský filmový týdeník průběh historické návštěvy prvního tajemníka ÚV KSSS a předsedy Rady ministrů, Nikity S. Chruščova, v Albánii na přelomu května a června roku 1959. Zdánlivě nic nenasvědčuje tomu, že vztahy mezi oběma zeměmi a hlavně mezi nejvyššími představiteli obou bratrských stran již zdaleka neodpovídají přátelské atmosféře zobrazené v týdeníku. V této době by se také jen málokdo odvážil předpovědět, že přesně za rok – v červnu 1960 – zahájí malá Albánie proces výměny hlavního ochránce a spojení.

6

„Kampak jdou muhadžirové?“ Exodus Albánců z Nišského sandžaku

Martin Surovčák

Až do vypuknutí Velké východní krize dominovalo některým krajům v Nišském sandžaku kompaktní albánské osídlení, pro které existoval pojem Arnautluk (alb. Arnautllëk/Arnautlluk). Uvádí se, že absolutní většinu měli Albánci v toplické a kuršumlijské kaze, zatímco ve vranjské a nišské kaze byli v menšině a jen malé procento jich žilo i v okolí Pirotu a Belé Palanky.

20

GEOGRAFIA

Kultúrnohistorické a prírodné dedičstvo Slavónie

Slavomír Bucher

Na východe Chorvátska medzi Dunajom, Drávou a Sávou sa rozprestiera Slavónia, po Dalmácii druhý historicky najväčší región. Identita Slavónie je spojená s úrodnými rovinami, lužnými lesmi, malebnými vinohradmi, starými vinnými pivnicami a barokovými kaštieľmi. Územie si počas celej svojej histórie zachovalo typický folklórny ráz s malebnými národnými tradíciami a unikátnymi kulinárskymi špecialitami.

32

ETNOLOGIE

Pout' do Kanaánu aneb Co přivádí Čechy do Bulharska a Bulhary do Čech

Vladimír Penčev

Migranti, kteří přišli do Bulharska, jsou potomky Čechů, kteří se dříve (ve 20-tých letech 19. století) usídlili v Banátu. Důvodem jejich migrace bylo přijetí zákona o osídlování neosídlené půdy v roce 1880. Mezi lety 1897–1898 vstoupilo více než 50 českých rodin na bulharské teritorium, nicméně musely uplynout ještě více než dva roky plné putování a útrap, než se natrvalo usadily na území zvaném Gladno pole (blízko dnešního města Mizija), kde na podzim roku 1900 založili bezejmennou vesnici, která byla v následujícím roce pojmenována Vojvodovo.

40

Penčevovy Folklórní materiály z obce Vojvodovo (výběrová edice)

Marek Jakoubek

O vojvodovské české komunitě v době její existence na bulharském území, tedy v letech 1900–1950, máme na základě přímého styku s jejími členy řadu zpráv od autorů, kteří obec navštívili, a to s nejrozmanitějšími zájmy a aspiracemi. Dostupné jsou tak texty například z per učitelů, misijních pracovníků, či diplomatů.

45

Bulharskí záhradníci na Slovensku.**Ich príchod, spôsob života a peripetie spôsobené zmenami režimov v minulom storočí.**

Marta Zacharová

Dnes na Slovensku žije okolo päť až šesť tisíc Bulharov, medzi ktorými ešte dodnes žijú potomkovia starých záhradníkov. Bulharskí záhradníci sa preslávili svojou pilnosťou, pre nás netradičnou technológiou pestovania a predajom výbornej zeleniny na miestnych slovenských trhoch.

57

Televizní seriál v Bulharsku: boj o identity

Gabriela Fatková

Nahlédnout problematiku bulharské televizní produkce z perspektivy antropologie médií je navýsost atraktivní. V souladu s jejími trendy budeme sledovat, jak lidé používají a jaký smysl přiřkládají mediální produkci a v důsledku toho, jak je kultura, v antropologickém slova smyslu, formována prostřednictvím médií. Jak zmiňuje Jedličková, nelze masová média studovat izolovaně od sociálního kontextu, v jehož rámci jsou integrována.

62

Hlaholské písemnictví a slovanská liturgie v českých zemích a u jižních Slovanů

Milan Strmiska

Dějiny nejstaršího slovanského písma hlaholice a s ním úzce spjaté liturgie ve slovanském jazyce jsou velice pestré a zdaleka nejsou spjaty jen s Velkou Moravou či středověkým bulharským státem. Hlaholice dosáhla velkého rozšíření a významu rovněž v chorvatských zemích, kde zbylá dvě hlavní centra hlaholského písemnictví přežila o několik století. V této práci se pokusím nastínit počátky hlaholského písemnictví, jeho rozšíření a vývoj v nových centrech až po jeho zlatý věk ve 14. a 15. století a následný úpadek.

72

Funkcia a pragmatika jedných z osobitných slovesných foriem v bulharskom jazyku

Dobrina Daskalova

Predkladaný článok analyzuje špecifiku osobitných slovesných foriem v súčasnom bulharskom jazyku. Cieľom výskumu je predstaviť cez konkrétne jazykové realizácie týchto foriem na vetnej úrovni ich funkcionálne a pragmatické charakteristiky, spojené s modálnosťou, konkrétne s funkcionálno-sémantickým poľom (FSP) hodnovernosti.

76

Rumunská exilová literatura

Milan Strmiska

V průběhu 20. století zaznamenalo Rumunsko několik emigračních vln, jejichž součástí byli přirozeně i začínající či již známí spisovatelé. Meziváleční emigranti položili v zahraničí základy bohaté exilové tvorby, kterou následně rozšířili uprchlíci z komunistického Rumunska, a vytvořili rozsáhlou a úspěšnou alternativu domácí, totalitním režimem svázané, tvorbě. Tento text představuje tři hlavní emigrační vlny 20. století a jejich nejvýznamnější představitele.

81

Jean-Arnault Dérens – Laurent Geslin: Balkánští dervišové mezi tradicí a adaptací
z francouzštiny přeložil Martin Monckal Smutný

Přítomný článek autorů Jean-Arnaulta Dérense a Laurenta Geslina Balkánští dervišové mezi tradicí a adaptací, uveřejněný poprvé v revue, kterou vydává Institut Religioscope, v roce 2006, podává obraz dnešních dervišů a dervišských řádů na Balkáně.

86

Lula Anagnostakisová: Vítězství

z řečtiny přeložil Martin Surovčák

V ukázkě pocházející ze hry Vítězství rozvíjí řecká dramatička Lula Anagnostakisová téma novodobé emigrace, která je v době ekonomické krize v Řecku víc než aktuální. Téměř s naturalistickou syrovostí vykresluje svět řeckých gastarbeiterů v Německu, kteří uvázli mezi nadějí na lepší životy na Západě a osudem cizinců, pro které se i samotné Řecko stalo cizinou.

96

Dritëro Agolli: Někdo třetí

z albánštiny přeložila Hana Tomková

Agolli hojně píše prózu a poezii, reagující na nové podněty, a přes svou dřívější angažovanost je v Albánii stále uznáván a patří k nejčtenějším autorům. Jeho sbírka povídek *Zhurma e erërave të dikurshme* (Šumění někdejších větrů, 1964) byla zakázána v období příklonu Albánie k Číně, protože autor byl obviněn ze sovětského revizionismu. Z této sbírky je vybrána také naše povídka *Někdo třetí* (Një i tretë, 1964).

102

France Balantič: Zasypaná ústa a jiné básně

ze slovinštiny přeložil Michal Przybylski

V Balantičových básních se objevují především slova jako oheň, žár a záře, ale i výrazy popisující trouchnivění, rozklad a zmar, tím vším vyjadřoval především hlubokou existenciální tíseň. Z častých motivů nelze opomenout motiv smrti, jejíž předtucha se objevuje v mnoha básních, z nichž nejznámější jsou asi *Zasypaná ústa* a *Jednou bude nádherně* – ne nadarmo bývá označován za básníka ohně, popela a smrti.

105

Dialogy (nejen) mezi Bulharskem a Českem

Pavel Zeman

109

Alenka Jensterle-Doležalová (ed.):**Vzájemným pohledem. Česko-slovenské a slovensko-české styky ve 20. století**

Igor Mikušiak

111

Marek Jakoubek:**Vojvodovo: Kus česko-bulharské historie**

Jitka Zalabáková

114

Chvála maličkostem

Aleš Kozár

Zvláštnost Slovinska však je, že řada jeho pozoruhodných míst neleží ve velkých městech, centrech oblastí apod., ale svéráznou podobu země a příběhy jejích lidí tvoří právě drobnosti. Samotná masová turistika provozovaná jako civění do prastarých omšelých zdí, mačkání spouště fotoaparátu a odškrtávání položek v itineráři nemá vlastně zase až tak daleko od gaučového cestování skrze televizní obrazovku. Teprve v poznávání maličností se otevírá cesta k poznání povahy země bez pozlátka a poznání člověka, který tu zemi obývá, spravuje a zušlechťuje. Kde hledat ve Slovinsku?

116

Přehled nových publikací

sestavila Kateřina Kolářová

119

Kronika dění na Balkáně

sestavila Veronika Neničková

123